

TARTALOM

Suller Krisztina

Utazás a számlaosztályok között 1

| A nulladik számlaosztálytól a kilencedikig: mire figyeljünk, mik a típushibák?

Gottgeisl Rita

Hogy bele ne fulladjunk – amit a bizonylatmegőrzési kötelezettségről tudni kell 4

| A bizonylatmegőrzési kötelezettség általános szabályai
| Digitális archiválási módszerek
| Amitől a számviteli törvény előírásai szerint már idén megszabadulhatunk
| Nem selejtezhető iratok
| A selejtezés, megsemmisítés módja
| Speciális helyzetek

Dr. Sallai Csilla

Az új Ptk. felelősségi szabályai 7 (2. rész)

| Felelősség a szerződésen kívül okozott kárért
| Károkozás, kártérítés
| Felelősség a más személy által okozott kárért
| Alkalmazott, jogi személy tagja
| Vezető tisztségviselő
| Megbízott
| Más szerződés kötelezettje
| Felelősség vétőképes kiskorú károkozásáért

Széles Imre

Magasabb összegű járulék, magasabb ellátási alap? 9

| Milyen módon ismerhetjük meg a nyugdíjbiztosítás által rólunk nyilvántartott adatokat?
| Ki fizethet döntése alapján magasabb járulékot?

SULLER KRISZTINA ROVATA

Utazás a számlaosztályok között

A számvitel szépségei véleményem szerint a részletekben rejlenek. Majd ha jól csináljuk, a részletek részekké, a részek egészzé állnak össze, melynek végeredménye egy alapos számviteli beszámoló elkészítése. A jó beszámoló, ha azt jól megnézzük, elemezzük, mesél – szépet vagy nem annyira szépet –, és olykor még „hasra is esik”. Hasra esik az a beszámoló, mely formailag jó, csak ránézésre látjuk, hogy nem a valóságot tükrözi, mert például aránytalanok a számok. Ilyenkor jó pár kérdés felmerül bennem. Vajon, ha szeretne, hogyan pályázik? Ha szeretne, hogyan igényel hitelt? Valamilyen szinten itt ér véget, de itt is kezdődik a mese, az pedig a számvitel maga. A mese fejezetei pedig a számlaosztályok. Ezekon keresztül szeretném felhívni a figyelmet a tipikus hibákra, a számvitelben rejlő lehetőségekre, a teljesség igénye nélkül.

Nagyon fontos előremenően megjegyezni, hogy a számviteli törvény (a továbbiakban: Sztv.) keretjellel szabályoz, a részletes szabályozást a saját helyzetük ismeretében a vállalkozásokra bízva. Ennek eszköze a megfelelő számviteli szabályzatok elkészítése is. **A vállalkozás saját hatáskörben kialakított számviteli politikája és számlarendje az, ami a vállalkozás számviteli rendjének alapja és omegája.** Ugyanakkor fontos, hogy a törvény és a kapcsolódó jogszabályok előírásaival összhangban kell a saját számviteli szabályzatainkat elkészíteni.

Nulladik számlaosztály

A legelső, gyakran mostoha számlaosztályunk, melyekről tudni illik, hogy számlái önmagukra zártak, tehát forgalmuk az érdemi főkönyvi számláinkat nem érinti. Ugyanakkor – bár a gyakorlatban ritkán látom alkalmazni – érdemes némely esetben használni őket, és előfordulnak olyan esetek is, amikor használni **kell** a számlaosztály számláit. Ez a gyakorlatban gyakran elmarad. A nulladik számlaosztály tipikusan nyilvántartási számlákat tartalmaz. Viszont az Sztv. értelmében itt kell kimutatni azokat a függő és biztos kötelezettségeket is, amelyek a tárgyidőszaki beszámolót még nem érintik. Ezen tételek akkor kerülnek innen ki-vezetésre, amikor ezek biztossá vál-

nak, realizálódnak. Ezen felül belátásunk szerint használhatjuk ezeket a számlákat, tarthatunk itt nyilván például bizományos készleteket vagy idegen tárgyi eszközöket.

Egyes számlaosztály

Az első számlaosztályon és az immateriális javakon belül a **szoftver** könyvelésének kérdésével foglalkozom. A szoftvert beszerzéskor nem tesszük beruházásra, hanem egyből az immateriális jószágnak megfelelő főkönyvi számlára könyveljük, bekerülési értékben. A szoftverek két helyre kerülhetnek; a vagyoni értékű jogok közé és a szellemi termékek közé egyaránt. Hogy mi dönti el, melyik helyre, az a szoftver típusától függ. Nem mindegy ugyanis, hogy szerez-e a vállalkozás a szoftvert felett tulajdonjogot, vagy csak a használati jogát, licencét vásárolja meg. A kérdésben az Sztv. 25. § (6)–(7) bekezdése van segítségünkre, mely alapján levezethető, hogy ha licenc- (használati) jogot szerzünk, azt vagyoni értékű jogként, ha viszont tulajdonjogot, azt szellemi terméként kell könyvelni.

(Itt fontos megjegyezni, hogy az ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogokat nem az immateriális javak között, hanem az ingatlanok között kell kimutatni.)

A következő két számlacsoport rövidítve a **műszaki és egyéb berende-**

zések, gépek. Itt álljunk meg egy pillanatra. Egyrészt felhívom a figyelmet, hogy még mindig sokszor találkozom velem, hogy az ún. **járadékosságok** nincsenek az adott tárgyi eszközre „ráaktiválva”, hanem a vállalkozásnál egyszerűen költségként számolják el azokat. Nagyon fontos ismerni, és időnként felfrissíteni, hogy az Sztv.-ben mi is része a bekerülési értéknek. Ezen fogalom helyes alkalmazását befolyásolja a tárgyi eszköz üzembe helyezése is, melyről valamilyen dokumentációnak elvileg lennie kell (pl. üzembe helyezés jegyzőkönyv). A teljesség igénye nélkül a bekerülési érték részét képezi az aktiválásig felmerült hitelkamat stb. is. Sok esetben fontos lehet az adott eszköz besorolása. Miért mondom ezt? Mert egy esetleges adókedvezmény csak műszaki gépekre, berendezésekre szól, nem szól viszont egyéb berendezésekre. Tehát ha rossz a minősítés, vagy főkönyvi számlára könyvelődik egy-egy ilyen beruházás, akkor sajnos akár utólagosan is megkérdőjelezhetővé válik az adóalap-csökkentés jogszerűsége. Az Sztv. definíciójából kiindulva a műszaki csoport közvetlenül, míg az egyéb csoport közvetetten szolgálja a vállalkozás tevékenységét. Jelesül egy személygépkocsi egy taxis vállalkozásnál termelő jármű, hiszen ebből ered a bevételi forrás, míg egy építőipari cégnél az ügyvezető által használt személygépkocsi egyéb berendezés lesz, hiszen nem konkrétan a tevékenység kifejtését szolgálja. Ugyanilyen vonalon fontos elgondolkodni, hogy a rendeltetészerű használat során a kifizetett összeg felújítás-e vagy pedig karbantartás. A karbantartás rögtön költség, míg a felújítást rá szükséges aktiválni az adott eszközre, és az értékcsökkenéssel fog lassan „elkopni”, és mindennek természetesen adójogi vonzata is lehet.

Fontos szót ejtenünk a **maradványérték és a számviteli értékcsökkenés elszámolásáról**. A számviteli értékcsökkenés nem egyenlő az adótörvény szerinti értékcsökkenéssel. Ha mindenben egyezik ez a társasági adó törvény écs-elszámolásával, akkor sérül(het) az Sztv. écs fogalma, mely szerint **az értékcsökkenést a várható hasznos élettartam alapján kell meghatározni**. Maradványérték megállapítása akkor nem szükséges, ha az jellemzően nem jelentős. Kérdem én, egy ingatlan vagy egy új autó, teherautó esetében ez biztosan nem az? Tapasztalatom szerint nagyon kevés helyen foglalkoznak behatóan ezekkel a kérdésekkel, ugyanakkor sokkal több figyelmet érdemelnének. Egyrészt be-

folyásolhatják a kifizethető osztalék mértékét is, másrészt az üzemi tevékenység eredményét érintik ezek az elszámolások. S hogy ez utóbbi hol fontos? Például egy hitelfelvételnél.

Amikor maradványértéket hagyunk egy-egy tárgyi eszközönél, az nem befolyásolja a társasági adó szerinti écs-elszámolást, hiszen azt a bekerülési értékre vetítve kell meghatározni, ugyanakkor a számvitelben értékkel marad a tárgyi eszközünk, ami egy hitelfeliratkor vagy egyéb esetben is jól jöhet. Többször előfordult, hogy az eredményességet szem előtt tartva az értékcsökkenés elszámolására nem, vagy nem teljeskörűen került sor, felhívom a figyelmet, hogy a teljesség elvéből kiindulva az értékcsökkenést el kell számolni, az nem opció lehetőség.

A tárgyi eszközök értékhelyesbítéssel piaci értékre átértékelhetők, ha ez egy esetleges eszköz a kezünkben, akkor alultőkésítettséget esetén ebből a saját tőkeérték helyrejöhet vagy hitelfelvételnél stb. Az értékhelyesbítéses eljárásba könyvvizsgálót kötelező bevonni.

Befektetett pénzügyi eszközöknél felhívom a figyelmet, hogy olyan esetekben, amikor a vállalkozás a tagjának vagy bárki másnak, de éven túl nyújt kölcsönt, akkor azokat nem követelésként, hanem tartósan adott kölcsönként kell a beszámolóban és a könyvekben is kimutatni. Igen gyakran látom, hogy ezeket a kölcsönöket nem jó helyen mutatják ki. Ha devizával érintettek a tételek, akkor év végén ne feledjük átértékelni azokat.

Kettes számlaosztály

Itt a **készleteket** mutatjuk ki. A kisebb vállalkozások, akikkel általában foglalkozunk, jellemzően nem vezetnek év közben készletnyilvántartást, viszont év végén leltározniuk szükséges, és bekerülési értéken (nem eladási!) kell átvezetni a megfelelő költség-számlákról a megfelelő készletszámokra az értékeket, hogy azok a leltárértékkel egyezően kerüljenek kimutatásra. Itt hívom fel a figyelmet, hogy **a még tovább nem számlázott alvállalkozói és közvetített szolgáltatások díjait is készletre kell venni**. Igen gyakran marad ki, és jelentősen befolyásolhatja a társaságiadó-, de az iparűzésiadó-alapot is.

Van egy tétel, amely mintha nem is létezne, amolyan számviteli „mostohagyerek”: a **befejezetlen termelés**. Álljon itt egy példa.

Adott egy építőipari cég, aki tegyük fel, egy nagy projekten dolgozik, három évig. Bevétel nincs, mert olyan

előnytelen szerződést kötött, hogy csak a végén fizetik ki neki a teljes építkezés díját. A könyvelés minden évben veszteséget mutat ki, és a második évben már nem tudja önállóan finanszírozni a költségeit, és hitelért fordul a számlavezető bankjához, aki azt veszteséges mivoltára tekintettel elutasítja. A vállalkozás ennek nyomán akár fizetéképtelenné is válhat. Pedig ha a három évet egybevonjuk, még majd lesz nyeresége is. Igen ám, de minden költség, ráfordítás ezt az egy projektet célozza, ennek érdekében merült fel. Viszont minden év végén volt ennek az épületnek egy készültégi foka, az a téglá, amit beépítettek, már nem anyag, az már fal. A falban van habarcs, és munkaóra, a munkaórán járulékos. Ha ezt mind számvitelileg szabályosan készletre vették volna, akkor minden a helyére kerülne. Bár a példa sarkított, jól illusztrálja, hogy mennyire nem mindegy, mit miért, és mit hogyan számolunk el. Ugyanilyen jó példa például egy szoftverfejlesztő cégnél a hosszú távú szoftverfejlesztés, mely „elnyelheti” más üzletágak nyereségét is. Pedig csak az elszámolási technikán kellene változtatni. Azt már csak halkan jegyzem meg, hogy a saját előállítású eszközöket is hasonlóan kellene könyvelni, kezelni.

Hármas számlaosztály

Itt az első említésre méltó tétel a **vevőkövetelések** számlacsoport. Azon belül is elsősorban a devizás vevőkkel kapcsolatosan szeretném megemlíteni – de ez gyakorlatilag minden devizás tételre igaz –, hogy az árfolyam, amit használnunk kell, a számviteli politikában rögzített általunk választott árfolyam lesz, ami nem keverendő össze a NAV-hoz bejelentett MNB vagy EKB árfolyammal, mely bejelentés kizárólag az áfatörvényt érintő tételek meghatározásához használandó. Az is előfordulhat természetesen, hogy ez egybeesik a választott árfolyamunkkal, de lehet, hogy nem. A jelentős devizamozgással érintett adózóknál nagyon fontos átgondolni azt, milyen árfolyamot használjunk a számvitelben, ugyanis az árfolyam-különbözetek mint eredményt befolyásoló tényezők ettől akár jelentősen is függhetnek. Egy kisebb cégnél vagy nagyobb, de csak esetenkénti devizás érintettségűnél jó választás lehet az MNB árfolyama, de egy főként deviza alapú ügyleteket bonyolító cégnél nem biztos, hogy ez hosszú távon kifizetődő választás.

Adott előlegeknél típushibaként jelentkezik, hogy a beszámolóban az előlegek nem kerülnek a helyükre. Az előleg típusától függően, tehát attól

függően, hogy beruházáshoz, immateriális javakhoz vagy készletekhez kapcsolódik-e, átsorolandó a megfelelő mérlegsorba. Átkönyvelni nem kell, és nem is szabad, de átsorolni muszáj. A szállítónak adott előlegeket áfa nélkül tartjuk nyilván, persze célszerű az ehhez kapcsolódó levonható áfát a vég-számláig külön nyilvántartani (például áfa főkönyvi szám alábontása, egyéb követeléseken belüli főkönyvi számla használata stb.). Az egyéb követeléseken belül itt is megemlítem, hogy a tagoknak vagy másnak (akár munkavállalónak) folyósított kölcsönök helye csak abban az esetben van itt, ha éven belüli lejáratúak, hosszú lejárat esetén átkerülnek az egyes számlaosztályba.

A pénzeszközök számlacsoportján belül az első tétel a **pénztár**. A pénztár, mellyel a vállalkozások zöménél így vagy úgy, gond van. A pénztár-egyenlegről saját magunk védelmében időről időre tájékoztassuk az ügyfeleket, dokumentálható módon. A pénztárjelentés vezetése nem könyvelői, de számviteli feladat, annak egyik igen fontos analitikus nyilvántartása. Az első és talán legfontosabb kérdés, hogy a pénzkezelési szabályzat mit tartalmaz. Igyekezzünk azt lehetőleg ténylegesen a vállalkozásnál zajló rend szerint szabályozni, többször láttam már kisvállalatnál olyat, hogy egy nagyvállalat több pénztárosára adaptált szabályzatát próbálták átültetni. A pénztárban tartható pénzüsszeg maximális törvényi korlátja ugyan megszűnt, de ettől azt még a pénzkezelési szabályzatban rögzítenünk kell, és ettől kezdve ez lesz a figyelendő adat. Lehetősége van a cégnek csak pénztárjelentés készítésére olyan esetekben, ahol a pénztáros és az ügyvezető személye nem válik el. Ha elválik, akkor minden tételről pénztár ki- és bevételi bizonylatot is kell készíteni. Nem felejtendő el, és itt különösen fontos – függetlenül attól, hogy vezetünk-e bizonylatokat, és nyilván nem csak a pénztárt érintő kérdésekben –, hogy könyvelni csak bizonylat alapján szabad. Például tagi kölcsön be- és kifizetés jellemzően bizonylat nélkül kerül bele stb., elszámolásra kiadott előlegek és azok visszavétele. 30 napon belül a jelenleg hatályos szabályozás szerint el kell vele számolni. Típushibaként jellemzően az fordul elő, hogy a könyvelő a saját programjából nyomtatva adja ki a pénztárjelentést és nem ritkán a pénztárbizonylatokat is. Tekintettel arra, hogy ha az ügyfélnek nincs meg az adott szoftver felhasználói joga, akkor fizikai képtelenség ilyen bizonylatot kiállítania, márpedig ez nála kell, hogy keletkezzék. A gyakorlatban igen sokszor előfordul a mai világban,

hogy megjelennek pénztárát érintő valutás tételek. Ezeket – főleg ha kismértékben is, de rendszeresen fel-felbukkannak – valutapénztárban kell kezelni. A valutapénztáraknál – és így van ez a devizabanknál is – a nyilvántartást vagy átlagárfolyamon vagy FIFO elven kell nyilvántartani. Sok esetben láttam típushibaként, hogy sem így, sem úgy nem kezelik ezeket a tételeket egyszerűen adott napon forintosítják az adott árfolyammal és pont. Ez nem szabályos. A két módszer közül a számviteli politikában választunk, és a valuta pénztárnál, valamint a devizabanknál helyesen az adott módszerek alkalmazásával járunk el. Év végén – mint az összes devizás tételt – átértékelni szükséges. Az év végi átértékelésnél több esetben is láttam, hogy tételenként az árfolyamnyereség vagy -veszteség főkönyvi számlával szemben könyvelik az eseményeket. Ez nem helyes, ugyanis ezek eredőjét kell könyvelni, annak típusától függően. A helyes eljárás az, ha az egyéb követeléseken belül egy számlát nyitunk ezen tételeknek, és ide vezetve végül ennek egyenlegét vezetjük át a megfelelő főkönyvi számlára. Az év végi átértékelés az évközi árfolyamnyereség és -veszteség tételeinek az elszámolását nem befolyásolja, és nem is váltja ki, tehát azokat évközben, azok felmerülésekor el kell számolni.

Utalványoknál típushiba, hogy azokat rögtön beszerzős költségre könyvelik, holott esetlegesen egyszerre több havit vásároltak belőle. Ezeknek az értékkel bíró tételeknek itt a helyük, a csekkek számlán, hiszen értékkel bírnak, kvázi pénzhelyettesítő eszközök. Innen a felhasználásukkal vagy a kiosztásukkal egyidejűleg kerülnek átvezetésre a megfelelő költségszámlákra, és ezek az időpontok sokszor jelentősen eltérnek, eltérhetnek egymástól. Bankszámláknál a legtipikusabb hibának tekinthető szerintem, amikor a folyószámlahitellel rendelkező bankszámlák egyenlegét kötelezettségként mutatják ki a főkönyvben, pedig csak a mérlegben kellene átsorolni ezt a tételt.

Négyes számlaosztály

A négyes számlaosztályban a tőketartalék soha nem lehet negatív, azaz nem lehet tartozik egyenlege. Az eredménytartaléknál javasolom a kerekítés elvégzését évente, hiszen így az mindig egyezően tartható a mérleggel, míg ha ezt nem tesszük következetesen, akkor előbb-utóbb el fog térni a két érték, igaz, remélhetőleg kerekítési határon belül. Ugyanakkor az is elmondható, hogy az eredménytartalék

ot érintő, a jogszabályok szerint előírt lekötések akkor is elszámolandók az eredménytartalék terhére, ha annak pozitív eredménye nem nyújt fedezetet erre. Nagyon fontos az ilyen **lekötések** kezelése (pl. a fejlesztési tartalék miatti lekötött tartalék képzés), hiszen egyrészt adójogi következményekkel járhatnak, másrészt osztalékfizetési korlátot is jelentenek. Figyeljünk arra, hogy az egyes tőketartalékból lekötendő összegeket vagy azok egy részét, ha arra a tőketartalék nem nyújt fedezetet, szintén az eredménytartalékból kell lekötötni.

Fontos pár szó erejéig a **céltartalékokról** is szót ejtenem, mivel sokszor – annak ellenére, hogy vannak kötelező képzési esetek az Sztv.-ben – nem kerül meghatározásra és elszámolásra. Az Sztv. 41. §-a részletesen taglalja, mikor kell és lehet céltartalékot képezni. Tekintetbe véve, hogy az adózás előtti eredmény terhére kell képezni, illetve képezhető céltartalék, a mérleg szerinti eredményre, így közvetve az eredménytartaléokra és a kifizethető osztaléokra is hatással van.

Már-már típushibaként találkozom azzal, hogy a számvitelben nem megfelelően kezelnek egyes **kötelezettségeket**. A hátrasorolt kötelezettségként történő kimutatás nem egy egyszerű számviteli döntés kérdése. Ez az a kötelezettség, ami megfelel az Sztv. 42. § (4) bekezdés fogalmának, amely szerint a szerződéses partner egyetértését is kell, hogy tartalmazza a vonatkozó szerződés. Ez az előírás az, ami általában nem teszi lehetővé az adott tétel hátrasoroltkénti kimutatását. A hosszú lejáratú kötelezettségek között az éven túli lejáratú kötelezettségeket kell kimutatni, de mérlegkészítéskor a következő egy évi kötelezettséget a rövid lejáratú kötelezettségek közé át kell sorolni. Csak átsorolni, nem átkönyvelni kell! Az **időbeli elhatárolásokról** eddig még nem esett szó, ám nagyon befolyásolhatják az eredményt, hiszen költséget, ráfordítást vagy bevételt módosító hatásuk van. Nagyon fontos megemlíteni, hogy egyre több cég jut **támogatási forráshoz**, mely támogatásokat a támogatási szerződés megismerésével együtt lehet csak helyesen könyvelni. Itt hívom fel a figyelmet, hogy ezeknek a támogatásoknak a számviteli kezelése nagyon gyakran helytelen, például a beruházásra kapott támogatásokat nem a megvalósult beruházás értékcsökkenésével arányosan számolják el. Adózástechnikai szempontból is nagyon fontos megemlíteni, mit kell elhatárolni. Az is tipikus hiba, hogy elhatárolásként kezelnek olyan tételeket, amelyek nem elhatárolásos tételek, hanem például a szállító,

vevő naplón keresztül a tárgyidőszak költségei, ráfordításai vagy bevételei közé kerülnek, mivel a számviteli teljesítés időszaka teljes egészében a tárgy-évre esik. Az Sztv. szerinti teljesítés tulajdonképpen a Ptk. szerinti teljesítéssel esik egybe, nem az áfatörvény szerinti teljesítéssel.

A **költségvetési kapcsolatok kötelezettség** számláinál típushiba szokott lenni, hogy az az adóhatóság nyilvántartásával nem egyezik. Az összes számlaosztálynál elmondható, hogy ha kapcsolódó analitika rendelkezésre áll, akkor célszerű azzal egyeztetni a főkönyvi adatokat, hiszen a kettőnek meg kell egyeznie. Az esetleges kerekítésből származó különbségeket célszerű a főkönyvben is kezelni.

Ötös számlaosztály

Az ötös számlaosztályban tipikus hibaként azt szokott előfordulni, hogy valamit nem vezetünk át a megfelelő helyre. Gondoljunk csak például a cégautó magáncélú használatára, mely ugyan már az új típusú cégautóadó bevezetése óta nem vizsgálendő további adózási szempontból, de az erre arányosan jutó üzemanyagköltség ettől még véleményem szerint nem anyagköltség, hanem személyi jellegű ráfordítás. Ez például befolyásolja az iparűzésiadó-alapot, így nem csak számviteli szempontból fontos kérdés. Ezt a számlaosztályt is érinti az egyes számlaosztálynál részletezett probléma; a javítás, karbantartás vagy felújítás kérdése. Ha javítás, akkor költség, ha felújítás, akkor az adott tárgyi eszközre aktiválendő rá. Ez a társasági-

adó-alapot, a mérleg szerinti eredményt érinti, így közvetve hatással van (lehet) akár az osztalékfizetés mértékére is. Több könyvelőnél látom azt, hogy az 59-es költségnevet átvezetési számlákon az ötös számlaosztályt nem zárják, és nem vezetik át a nyolcas számlaosztály megfelelő számláira – ennek inkább ellenőrző funkciója van, konkrét eredménybefolyásoló hatása nincs. Az 58-as számlacsoportot a 493-as adózott eredmény elszámolása számlával szemben kell átvezetni, nem pedig az 59-es megfelelő főkönyvi számlájával szemben.

Nyolcas számlaosztály

Itt a tárgyi eszközök, immateriális javak értékesítésekor vagy más jogcímen történő kivezetésekor a bruttó értéket és az écs-t is ugyanazzal a főkönyvi számlával szemben vezetjük ki, nem pedig az egyes számlaosztályon belül vezetgetjük össze az értékeket. Sajnos ez utóbbi megoldással is gyakran találkozom. A 86-os számlacsoportba kerülnek az egyes adók, illetékek, például baleseti adó, idegenforgalmi adó stb., tehát az olyan adók, amelyek nem részei az eredeti költségnek, például a biztosítási díjnak, hanem csak mint közvetítő szedi be a biztosító tőlünk ezt a pénzt. Ugyanez a működési mechanizmus figyelhető meg az idegenforgalmi adónál, hiszen ott is a szállásadó szedi be a vendégtől az adót, és azt továbbítja.

Kilences számlaosztály

Szintén felhívom a figyelmet itt is a támogatások minősítésére, ugyanis pél-

dául a beruházási támogatások zömét rendkívüli bevételként számoljuk el (nem elfelejtkezve az esetleges elhatárolásról), míg egy működésünkhöz kapott vagy akár normatív támogatást egyéb bevételként. A már sokat emlegetett számviteli politika és a számlarend van segítségünkre az adott tétel minősítésekor. Figyeljünk arra is, hogy egyes támogatások nem azok, aminek látszanak, vagy más jogszabály, más hatóság más kezelési módot ír elő. Tipikusan ilyen például az egészségbiztosítási pénztár által vényelszámolás alapján folyósított összegek hallókészülékeknel, gyógyászati segédeszközöknél stb., azokat nem egyéb bevételként, hanem árbevételként szükséges kezelni, figyelemmel az esetleges áfa-érintettségre is. Ennek oka pedig olvasatomban az, hogy nem a cég a támogatás címzettje, hanem a magánszemély, a cég tulajdonképpen két részletből kiegyenlítve kapja meg a forgalmazott eszköz ellenértékét.

Végére érve utazásunknak, említjük meg a **mikrogazdálkodói beszámolót**. Nagyon sok esetben azt tapasztalom, hogy akik emellett döntöttek, nem gondolták, számolták végig, megéri-e alkalmazniuk, így aki ezen döntés előtt áll, vagy fontolgatja azt, gondolja át, biztosan ez lesz-e a megfelelő beszámolási módszer számára. Nagyon sok ponton más, a normál számviteltől eltérő szabályozást ír elő taxatív a törvény, eltérést nem engedve, ami akár a hitelbírálatoknál is a cég hátrányára lehet.

Suller Krisztina

GOTTGEISL RITA ROVATA

Hogy bele ne fulladjunk – amit a bizonylatmegőrzési kötelezettségről tudni kell

Most, amikor van egy kis szusszanásnyi időnk, van egy újabb lezárt üzleti év a hátunk mögött, és nem férünk az aktáktól, irattartó papucsoktól, dobozoktól, az irodabővítés helyett nekiállunk pakolni, rendszerezni, selejtezni és archiválni, esetleg haladva a korrallal elektronizálni a papír alapú bizonylatokat. Cikkünkben összefoglaljuk a bizonylatmegőrzési kötelezettséggel kapcsolatos tudnivalókat.

A cégek vonatkozásában nincs kötelező szabályozás arra, hogy a működésük során keletkezett irataikat (például a könyveléshez, adózáshoz kapcsolódó dokumentumokat, számlákat stb.) milyen formában tartsák nyilván, hogyan irattárazzák, illetve selejtezzék.

Ez azt is jelenti, hogy a cégekre hárul a feladat, hogy iratkezelési rendszerüket létrehozzák és működtessék. Amennyiben a vállalkozásnak van az iratkezelésre szabályzata, akkor annak tartalmaznia kell az iratok őrzésének, selejtezésének rendjét is.

Számvitel

A bizonylatok megőrzésére vonatkozóan elsősorban a számviteli törvényben (a továbbiakban: Sztv.) és az adózás rendjéről szóló törvényben (a továbbiakban: Art.) találunk útmutatást. A Sztv. 169. §-a szerint mind a könyvelést alátámasztó számviteli bizonylatokat, mind a könyvelésből előállított, az üzleti évről készített beszámolót, az üzleti jelentést, valamint az azokat alátámasztó leltárt, értékelést, főkönyvi kivonatot, továbbá a naplófőkönyvet vagy más, a törvény követelményeinek megfelelő nyilvántartást olvasható formában **legalább 8 évig vagyunk kötelesek megőrizni**. [Sztv. 169. § (1)–(2)]

A bizonylatokat az üzleti év fordulónapját követő 8. évig kell megőrizni. Magát a beszámolót egy évvel hosszabb ideig, mert az üzleti évről készített beszámoló a következő üzleti évben készül el és teszi közzé a vállalkozás, így ettől az évtől indul el a 8

éves elévülési idő, majd ennek lejártát követő év első napjától nyílik meg az iratok selejtezésére a lehetőség. Praktikusan a legutóbb lezárt 2013-as üzleti évvel kapcsolatos bizonylatokat és nyilvántartásokat a 2022. január 1-jével megnyíló évben lehet majd megsemmisíteni, azaz a gyakorlatban 9 évvel kell számolnunk. Magát a beszámolót viszont 2022. május 31-ét követően lehetséges megsemmisíteni (amennyiben az 2014. május 31-ig közzétételre került). Az Sztv. kizárólag a 8 év időtartamot határozza meg, azt nem, hogy annak kezdete a bizonylat keletkezésétől eltérő időpontú lenne.

A számviteli bizonylatok megőrzésére néhány fontos előírást ad a jogszabály:

- azokat
 - a. a könyvelési feljegyzések hivatkozása alapján visszakereshető módon [Sztv. 169. § (2)]
 - b. a szigorú számadású nyomtatványok esetén a rontott példányokat is (beleértve a régi leselejtezett nyomtatványokat is!) kell archiválni; [Sztv. 169.§ (3)]
- a megőrzési kötelezettségen semmit nem változtat, ha időközben szervezeti változás, esetleg jogutód nélküli megszűnés következik be az elévülési időn belül, ebben az esetben is gondoskodni kell erről. [Sztv. 169. § (4)]

Külön szabályozás vonatkozik az elektronikus úton előállított bizonylatok őrzésére, azok digitális archiválására. [Sztv. 169. § (5) és 114/2007. (XII. 29.) GKM rendelet]

A megőrzésre kötelezett

- folyamatosan köteles biztosítani, hogy az elektronikus dokumentumok megőrzése olyan módon történjen, amely kizárja az utólagos módosítás lehetőségét, valamint védi az elektronikus dokumentumokat a törlés, a megsemmisítés, a véletlen megsemmisülés és sérülés, illetve a jogosulatlan hozzáférés ellen;
- köteles biztosítani, hogy az őrzött elektronikus dokumentumok értelmezhetősége (olvashatósága) – a dokumentumok megjeleníthetőségét lehetővé tevő szoftver- és hardverkörnyezet biztosításával – a megőrzési kötelezettség időtartama alatt megmaradjon.

Az előzőeket szem előtt tartva a hivatkozott GKM rendelet **háromféle digitális archiválási módszert** engedélyez és szabályoz:

- fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott dokumentumok esetén
 - a. az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvényben

meghatározott archiválási szolgáltató megbízásával,

b. saját hatáskörben (érvényes elektronikus aláírás, időbélyeggel való ellátásával);

- tanúsítvánnyal rendelkező zárt rendszer alkalmazásával;
- külön jogszabályban meghatározott adatcsere-rendszer alkalmazásával.

Szintén külön rendelkezések szólnak az eredetileg papír alapú számviteli bizonylatról készíthető elektronikus másolatokról, mely formát az Sztv. elfogadja mint a megőrzés formája, ha a másolatkészítés alkalmazott módszere biztosítja az eredeti bizonylat összes adatának késedelem nélküli előállítását, folyamatos leolvashatóságát, illetve kizárja az utólagos módosítás lehetőségét. [Sztv. 169. § (6) és 13/2005. (X. 27.) IHM rendelet]

Hogy ez megvalósulhasson, a következő módon kell eljárunk:

- a papír alapú számviteli bizonylatról az azt kiállító vagy őrző gazdálkodó szervezet által, jogszabályban előírt módon készített elektronikus másolat esetén biztosítani kell a papír alapú dokumentumnak történő képi megfelelést, azaz – joghatás kiváltása szempontjából lényeges – tartalmi és formai elemeinek megismerhetőségét;
- a másolatkészítőnek az elektronikus másolaton olyan szervezeti aláírást vagy legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírást kell elhelyezni, amelyre vonatkozóan a hitelesítés-szolgáltató kizárja az álnév használatát, és az álnév használatának kizárása céljából biztosítja, hogy a regisztráció alapjául szolgáló személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványban foglalt névvel betű szerint azonos a tanúsítványba foglalt név, illetve;
- arra időbélyegzőt helyeztet el olyan szolgáltatóval, amely ezt a szolgáltatást külön jogszabály szerinti minősített szolgáltatóként nyújtja.

Gazdálkodó szervezetek esetén akkor is így kell eljárni, ha a bizonylat papír alapú közokiratnak vagy papír alapú teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül.

Kérdésként vetődik fel, hogy az előbb hivatkozott jogszabály alapján eljárva készített elektronikus másolat elkészítése után a papír alapú dokumentumot meg lehet-e semmisíteni (ezzel jelentős tárolási kapacitást felszabadítva). Az Sztv., mint az előzőekben láttuk, elismeri ezt a formát a megőrzés teljesítésére. Az Art. 47. § (8) hivatkozik arra, hogy ha más jog-

szabály nem tiltja, az eredeti okiratok elektronikus másolat formájában is megőrizhetők, illetve az Áfa tv. 179. § (2) bekezdésében kimondja, hogy a megőrzési kötelezettség teljesíthető a papír alapú okiratról készült elektronikus másolat megőrzésével is.

Mindezek alapján megállapíthatjuk, hogy **az adóhatóság esetleges vizsgálata során nem érheti hátrány az adózót azért, mert nem rendelkezik az eredeti, papír alapú dokumentumokkal.** Mindez egy esetleges bírósági eljárás során már nem biztos, hogy igaz, hiszen egy esetleges igazságügyi szakértő számára lényeges információk veszhetnek el egy papír alapú okirat digitalizálása során, például egy aláírás vizsgálatánál, így azt javasoljuk, hogy selejtezés során is szelektáljunk, megtartva a fontosabb okiratokat papír alapon is az elévülési idő lejártáig.

Amitől az Sztv. előírásai szerint már idén megszabadulhatunk

Nincs más dolgunk, mint visszafelé számolni a 8 évet. Vagy mégsem? A beszámoló és a kapcsolódó dokumentáció (leltár, főkönyvi kivonat stb.) megőrzéséről szóló hivatkozott jogszabály 2012. január 1-jétől hatályos, előtte, így 2004-ben is még a 10 éves szabály volt az előírás. A számviteli bizonylatokra viszont már akkor is a 8 év vonatkozott, így tehát **a 2005-ös és az azt megelőző évek bizonylatait lehet selejtezni 2014. január 1-jétől.** A beszámolóknak esetén **a 2003-as és az azt megelőző év beszámolóit, nyilvántartásait selejtezhetők, törölhetők 2014. május 31-étől.**

Art.

Az Art. 47. § (1)–(3) bekezdései az alábbiakról rendelkeznek:

- A megőrzési kötelezettség alá eső iratokat az adózó az adóhatósághoz bejelentett helyen köteles őrizni, mely bejelentést alapításkor kell megtenni a bejegyzést követő 15 napon belül az arra rendszeresített nyomtatványon, ha az iratörzés helye nem egyezik meg az adózó lak helyével vagy székhelyével. Változáskor szintén ezen a nyomtatványon kell megtenni a bejelentést 15 napon belül, illetve figyelemmel kell lenni arra, hogy az elektronikus bizonylatokra is vonatkozik ez a kötelezettség.
- Az iratokat a könyvelés, feldolgozás időtartamára más helyre lehet továbbítani, az adóhatóság felhívására azonban azokat 3 munkanapon belül be kell mutatni.
- Az iratokat az adózónak a nyilvántartás módjától függetlenül az adó

megállapításához való jog elévülése, halasztott adó esetén a halasztott adó esedékessége naptári évnek utolsó napjától számított 5 évig kell megőriznie.

Az adó megállapításához való jog annak a naptári évnek az utolsó napjától számított 5 év elteltével évül el, amelyben az adóról bevallást, bejelentést kellett volna tenni, illetve bevallás, bejelentés hiányában az adót meg kellett volna fizetni. [Art. 164. § (1)]

Az elévülési időre hatással lehetnek a következők:

- az adó megállapításához való jog elévülése büntetőeljárás esetében a büntetőeljárás kezdő időpontjától annak jogerős befejezéséig nyugszik;
- az önellenőrzés bevallása – ha az adókülönbözet az adózó javára mutatkozik – az elévülést megszakítja;
- nyugszik az elévülés
 - a. a végrehajtási eljárás felfüggesztésének és szünetelésének,
 - b. az adózó vagyonának egészére elrendelt büntügyi zárlatnak, továbbá
 - c. törvényben biztosított fizetési kedvezménynek vagy feltételhez kötött adómentességnek az időtartama alatt;
- jelzálogjog-bejegyzés az elévülés nyugvása szempontjából a végrehajtási eljárás felfüggesztésével esik egy tekintet alá.

Mint láthatjuk, az Art. rövidebb intervallumot határoz meg az őrzésre, mint az Sztv., így tehát az Art. előírásai igazából csak azokra vonatkoznak, akik nem tartoznak az Sztv. hatálya alá. A gyakorlatban itt is 6 évvel kell számolnunk, például egy egyéni vállalkozó év végi bevallása és az azt alátámasztó bizonylatok, melyek a 2013-as évre vonatkoznak, 2020. január 1-jétől lesznek megsemmisíthetők (2013. december 31-e + 6 év: 2019. december 31-e). Így tehát az Sztv. hatálya alá nem tartozó adózóknak a 2007-es és korábbi évekre vonatkozó iratanyagát tudjuk kiselejtezni idén.

A számviteli megőrzési határidőtől függetlenül az adó-megállapítási jog már nem vonatkozik arra az időszakra, amely kívül esik az Art.-ban meghatározott 5 + 1 éven. Így attól függetlenül, hogy a 2007. évi bizonylatokat 2015-ig meg kell őrizni, adókötelezettséget már nem lehet 2014-ben megállapítani a 2007. évi bizonylatok alapján. (Egyes esetekben persze, amikor megszakad az elévülés, nem ezek az időpontok az irányadók.) 2014-ben a 2008. évi bizonylatok a legidősebbek, amelyek alapján egy adóellenőr-

zés megállapíthatja, hogy nem volt megfelelő az adóbeli kezelésük.

Nem selejtezhető iratok

A számviteli bizonylatokra és az adó megállapítását alátámasztó bizonylatokra vonatkozó konkrét jogszabályi előírások után joggal keressük a **bér- és munkaügyi nyilvántartásokra, illetve a járuléknnyilvántartásokra vonatkozó megőrzési kötelezettséget**, de az eljárási szabályok mellett ezekről nem rendelkezik sem az Mt., sem a munkaügyi ellenőrzésről szóló törvény, és a Tbj. meg a Tbn. törvények sem. Míután ezek az iratok tartalmazzák a munkavállalóknak a biztosítási jogvisztonnyal és a járulékfizetéssel kapcsolatos adatait, melyek a későbbi nyugdíj-megállapítással kapcsolatosan fontosak lehetnek, ezeket tanácsos megőrizni, illetve gondoskodni a megőrzésükről az utolsó munkavállaló nyugdíjba vonulásáig. Valamikor közszájon forgott ez az előírás, de nem találtuk meg ennek jogszabályi alapját. Ma, amikor minden hónapban tételes adatszolgáltatást adunk a hatóságoknak, és a munkavállalóknak minden év végén egy összesítő igazolást is kiadunk, azt gondoljuk, lassan okafogyottá válik hangsúlyozni a kifizető ilyen irányú kötelezettségét.

Szintén nem selejtezendők azok az iratok, amikhez kapcsolódóan valamilyen, az egyébként jogszabályok által előírt megőrzési időn túl mutató joghatások kapcsolódnak. Ilyenek lehetnek a tulajdonjog, használati jog, szerzői jog, felhasználói jog stb.

A selejtezés, megsemmisítés módja

Az iratok selejtezése, mint láthattuk, igen nagy odafigyelést és pontosságot igénylő feladat. Nem csak arra kell figyelni, hogy csak a megőrzési idő lejártát követően kerüljenek az iratok megsemmisítésre, hanem arra is, hogy még véletlenül se semmisítsünk meg a vállalkozás számára a jövőben még fontos iratot. Arra is ügyelni kell, hogy a selejtezett iratok száma, fajtája, továbbá az azonosítására szolgáló adatai a selejtezését követően is ismertek maradjanak. A selejtezés kizárólag az irattározás során rögzített őrzési idő leteltével végezhető el. **Célszerű a selejtezésre előzetesen felkészülni, tervet készíteni, és a selejtezéshez selejtezési bizottságot felállítani**, akik az iratselejtezésről a selejtezési jegyzőkönyvet elkészítik. Amennyiben nincs külön selejtezési bizottság, akkor a vállalkozás vezetője felel a selejtezési jegyzőkönyv elkészítésért.

A **selejtezési jegyzőkönyvnek** tartalmaznia kell a selejtezés helyét, idejét, a selejtezési bizottság tagjainak ne-

vét, aláírásait, a selejtezés alá vont iratok típusát (például iktatott iratok, vagy adóügyi iratok), évkörét, terjedelmét (iratfolyóméterben) vagy súlyát.

A vállalkozás a fentiek szerint lefolytatott selejtezési eljárást követően a cég számára szükségtelenné vált iratokat megsemmisítheti. Az elektronikus adathordozón lévő adatok selejtezésére és megsemmisítésére is a fentiekben ismertetett szabályok szerint van lehetőség. A megsemmisítés történhet külső szolgáltató által is, de mindenesetre úgy kell elvégezni, hogy ne kerülhessenek illetéktelen személyek birtokába.

Speciális helyzetek

Váratlan helyzet elé állíthatja a vállalkozást, ha a **számla- vagy nyugtatómbjétt ellopják vagy eltűnik**. Mit kell tenni ilyenkor? Nincsen előírás erre vonatkozóan, de miután az Art. 3. számú mellékelt K) pontja szerint 2011. január 1-jétől a nyomtatványforgalmazókat adatszolgáltatási kötelezettség terheli az értékesített nyomtatványokról a NAV felé, célszerű bejelentéssel élni ugyanazzal az adattartalommal. Közöljük

- az ellopott nyomtatványok (számlatömbök, nyugtatömbök) megnevezését,
- a nyomtatvány sorszámát (tól-ig),
- a vállalkozás (nyomtatványtulajdonos) nevét és címét (székhelyét, telephelyét),
- a vállalkozás (nyomtatványtulajdonos) adószámát,
- a vásárlást végző magánszemély nevét és adóazonosító jelét.

Szükséges selejtezési jegyzőkönyvet is készíteni, melyben az esettel kapcsolatos összes körülményt, és az ezzel kapcsolatosan tett intézkedéseket rögzíteni kell, csatolva a rendőrségi jegyzőkönyvet (feljelentést) is.

Előfordulhat, az is, hogy egy vállalkozás **nagyobb jelentőségű iratát az illetékes levéltárnak kell átadnia**, például a végelszámolása befejezésekor. Ilyen esetben a levéltár számára átadandó iratokat teljes, lezárt évfolyamokban, az iratok esetleges mellékleteivel együtt, tételes iratjegyzékkel, az átadó költségére, átadás-átvételi jegyzőkönyv kíséretében kell átadni. A gyakorlatban előfordulhat, hogy a levéltár nem rendelkezik az elektronikus iratok tárolásához és kezeléséhez szükséges technikai feltételekkel. Ilyenkor az elektronikus adathordozón lévő iratokról legkésőbb a levéltárba adás előtt hitelesített – és egyben tartós – másolatot kell készíteni papír adathordozóra.

DR. SALLAI CSILLA ROVATA

Az új Ptk. felelősségi szabályai (2. rész)

Az új Ptk. életbelépésével kapcsolatosan egyre többet hallunk a felelősség kérdéséről. A könyvelők ebben is több oldalról érintettek, hiszen az ügyfelek tevékenységén túl a saját szerződéses rendszerükben is nélkülözhetetlen a polgári jog vonatkozó szabályainak ismerete. Cikkünk második részében tehát folytatjuk a témát a szerződésen kívül okozott kár, valamint a más személy által okozott kár tudnivalóival.

Felelősség a szerződésen kívül okozott kárért

Ebben az esetben azokról a károkról beszélünk, amikor a felek között nincs szerződés arra vonatkozóan, amiből, illetve ami következtében a kár keletkezett. Előre kell azonban bocsátani, hogy a szóbeli megállapodás is – a régi Ptk. előírásaihoz hasonlóan – szerződésnek minősül. Tehát nem lehet kitérni a szerződésen belüli szigorúbb felelősségi szabályok alól azzal, hogy a felek nem kötnek egymással írásban szerződést. Ezekben az esetekben a kártérítés szabályai a szerződésen belüli felelősség alapján lesznek csak értelmezhetőek.

Károkozás

A szerződésen kívüli károkozás köre igen tág lehet, ezért az új Ptk. vonatkozó szabályai is általánosan kerültek megfogalmazásra.

„6:518. § [A károkozás általános tartalma]

A törvény tiltja a jogellenes károkozást.”

Úgy a károkozásért való felelősség megállapítása, mint a kártérítési kötelezettség jogellenességen alapul.

„6:519. § [A felelősség általános szabálya]

Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felröhathó.”

Nagyon fontos a károkozás tényén belül a jogellenesség. A jogellenesség megállapítása határozza meg a kártérítési felelősség érvényesülési körét.

„6:520. § [Jogellenesség]

Minden károkozás jogellenes, kivéve, ha a károkozó a kárt

a) a károsult beleegyezésével okozta;

b) a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl;

c) szükséghelyzetben okozta, azzal arányos mértékben; vagy

d) jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi.”

A szerződésen belüli felelősségnél már utaltam rá, hogy mentesül a felelősség (s így a kártérítési kötelelem) alól a vétő fél, ha a kárt a károsult beleegyezésével okozta. Ezzel a szabállyal igyekszik biztosítani a törvényalkotó, hogy a kár tényleg annak a terhe legyen, aki a keletkezéséhez szükséges döntést meghozta, illetve jóváhagyta.

„6:521. § [Előreláthatóság]

Nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.”

Felhívom a figyelmet az első részben már ismertetett szerződésen belüli felelősség szigorúbb szabályára, ahol csak az a helyzet mentesíthet, ha a vétő a szerződéskötés időpontjában még nem láthatta előre a kárt okozó körülményt, nem is volt elvárható, hogy azt lássa, s ezzel együtt elkerülje, elhárítsa a kockázatot. (Vö.: „Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa.”)

Kártérítés

A szerződésen kívüli kártérítésnél a kártérítés mértéke is igen kiterjedt, tartalmát tekintve megegyezik a szerződésen belüli kártérítéssel.

„6:522. § [A kártérítési kötelezettség terjedelme]

(1) A károkozó a károsult teljes kárt köteles megtéríteni.

(2) A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni

a) a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést;

b) az elmaradt vagyoni előnyt; és

c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.”

Szerződésen kívüli károkozás esetén számolni kell a kártérítés összegét módosító tényezőkkel is:

- A kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt.
- A bíróság különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja.

Itt kell megemlíteni az új Ptk. egy érdekes intézményi lehetőségét. Gyakran merül fel az óhaj, hogyan lehetne egy-egy nem megfelelő szolgáltatót a szakmán kívülré szorítani, hogy ne okozzon több kárt. Erre a kérdésre is kiterjedhet a későbbiekben az új Ptk. azon lehetősége, amely alapján a károsodás veszélye esetén a veszélyeztetett kérheti a bíróságtól, hogy azt, aki a veszélyt előidézte, az eset körülményeihez képest tiltassa el a veszélyeztető magatartástól. De hangsúlyozom, hogy az új Ptk. e lehetősége csak eseti megoldásokat generálhat, s ez nem lehet a szakmai színvonalon intézményesített biztosításának az eszköze.

A többes károkozás esetére az Alaptörvény konkrét eljárási rendet tartalmaz, amelynek alapja az egyetemes felelősség:

„6:524. § [Többek közös károkozása]

(1) Ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges.”

De a bíróság mellőzheti az egyetemleges felelősség alkalmazását, ha

- a károsult a kár bekövetkeztében maga is közrehatott, vagy
- rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények fennállása miatt indokolt.

Az egyetemleges felelősség alkalmazásának mellőzése esetén a bíróság a károkozókat magatartásuk felröhathósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában marasztalja. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a bíróság a károkozókat egyenlő arányban marasztalja.

A felelősség megállapításánál fontos elvárás, hogy a káresemény keletkezésénél minden érintettnek a kár minimalizálása érdekében kell cselekednie:

„6:525. § [Károsulti közrehatás]

(1) A károsultat kármegelőzési, kár-elhárítási és kárenyhítési kötelezettség terheli. Az e kötelezettségek felröhathó megszegése miatt keletkezett kárt a károkozó nem köteles megtéríteni.”

Itt is arányos megosztási módszer tartalmaz a jogszabály. A károkozó és a károsult között a kárt magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában kell megosztani. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozó és a károsult között egyenlő arányban kell megosztani.

A szerződésen belüli károkozásokhoz hasonlóan tiltott (semmiss) a szándékosan okozott, továbbá az emberi életet, testi épséget vagy egészséget megkárosító károkozásért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződés.

A szerződésen kívüli kártérítések szabályok között számos olyan rendelkezést is találunk, amely a szerződésen belüli kártérítéseknél is alkalmazható vagy alkalmazandó. Ilyenek az alábbiak:

- a károkozó a kárt pénzben köteles megtéríteni [6:527. § [A kártérítés módja]],
- a jövőben rendszeresen felmerülő károk megtérítésére a bíróság időszakonként visszatérően előre fizetendő, meghatározott összegű járadékot is meghatározhat,
- a kártérítés a károsodás bekövetkezőkor nyomban esedékes. [6:532. § [A kártérítés esedékessége]]

Felelősség a más személy által okozott kárért

Alkalmazott, jogi személy tagja

Az új Ptk. az alkalmazottakra vonatkozó szabályokat nem változtatja meg, azok továbbra is a Munka Törvénykönyve szabályai alá esnek. Az alkotmány csak a károkozásra vonatkozó felelősségi viszonyokat deklarálja:

„6:540. § [Felelősség az alkalmazott és a jogi személy tagja károkozásáért]

(1) Ha az alkalmazott a foglalkoztatására irányuló jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a munkáltató a felelős.”

A szabály csak a foglalkoztatásra irányuló jogvissonnyal összefüggésben rendelkezik. Tehát csak azokra az esetekre vonatkozik, amikor a munkavállaló a munkatevékenysége során más személynek kárt okoz. Ez a harmadik személy lehet természetes vagy jogi személy. Más megközelítésből a harmadik személy lehet a munkáltatóval szerződéses kapcsolatban álló jogi személy (pl. vevő) vagy akár olyan természetes személy, akivel nincs közvetlen kapcsolat (pl. a gépkocsivezető elüt egy gyalogost), de akár a munkáltató más természetes személy munkavállalója is. Tehát ezekben az esetekben terheli kártérítési felelősség a munkáltatót a munkavállaló helyett.

Fontos kiemelni a „foglalkoztatásra irányuló jogviszonyával összefüggésben” kifejezést, amely azt takarja, hogy a munkavállaló **munkaszerződésében és/vagy munkaköri leírásában rögzített feladatok és/vagy vezetői utasítások alapján végzett tevékenységből** eredő kártérítés tartozik csak ide. A kérdés úgy vetődik fel, hogy a károsult kivel szemben követelheti a kárát – a munkáltatóval szemben vagy annak alkalmazottjával mint magánszeméllyel szemben. Ha foglalkoztatásra vonatkozó dokumentumok nincsenek, vagy ezekben nem megfelelően vannak a végzett feladatok körülhatárolva, akkor ismét az egyéb szakmai előírások és elfogadott normák, illetve a bírósági megítélés fog dönteni a kártérítésre kötelezett személyéről:

„6:540. § [Felelősség az alkalmazott és a jogi személy tagja károkozásáért]

(2) Ha a jogi személy tagja tagsági viszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a jogi személy a felelős.”

A jogi személy tagjára vonatkozó felelősségi megítélésnél is az előbbi két kérdéskör merül fel.

Egyrészt kivel szemben állhat fel kártérítési felelősség? Az érintett kör ugyanaz, mint a munkavállalóknál felsoroltak. Másrészt a „tagsági viszonyával összefüggésben” kitétel értelmezésénél az új Ptk. **Harmadik Könyv – A jogi személy** részben találunk iránymutatást. Minden jogi személy tagnak tisztában kell (kellene) lennie a tagsági viszonyával összefüggésben keletkező jogaival, kötelezettségeivel, s így feladataival. A félreértések elkerülése végett hangsúlyozom, hogy ez a jogszabályhely nem mentesíti a tagokat saját felelősségük alól, tehát nem szabad úgy értelmezni, hogy amennyiben nem tesznek eleget a tagsági jogviszonyukból eredő kötelezettségeiknek, akkor helyettük az általuk tulajdonolt társaság lesz a felelős. Az új Ptk. ide vonatkozó szabálya:

„3:2. § [Helytállás a jogi személy tartozásaiért]

(1) A jogi személy kötelezettségeiért saját vagyonaival köteles helytállni; a jogi személy tagjai és alapítója a jogi személy tartozásaiért nem felelnek.

(2) Ha a jogi személy tagja vagy alapítója korlátolt felelősségével viszált, és emiatt a jogi személy jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért a tag vagy az alapító korlátlanul köteles helytállni.”

Ugyan a szabály a jogutód nélküli megszűnésre vonatkozik, nem minden kártérítés eredményezi a jogi személy felszámolását. A normál ügymenetre a

tulajdonosi döntések rendszere ad némi iránymutatást, ahol a vétő tulajdonossal szemben a többi tag érvényesíthet szankciókat:

„3:19. § [Határozathozatal]

(2) A határozat meghozatalakor nem szavazhat az,

a) akit a határozat kötelezettség vagy felelősség alól mentesít vagy a jogi személy terhére másfajta előnyben részesít;

c) aki ellen a határozat alapján pert kell indítani;

d) akinek olyan hozzátartozója érdekelt a döntésben, aki a jogi személynek nem tagja vagy alapítója;

f) aki egyébként személyesen érdekelt a döntésben.”

Az új Ptk. alapján születő jogi normák biztosan segíteni fognak a tulajdonosoknak a működés során okozott kártérítési kérdéseik tisztázásában.

A **szándékos károkozást** természetesen ebben a két körben is tiltja az új Ptk. Az alkalmazott és a tag egyetemlegesen felel a munkáltatóval, illetve a jogi személlyel, ha a kárt szándékosan okozta.

Vezető tisztségviselő

Az új Ptk. megjelenése óta az érdeklődés középpontjába került a vezető tisztségviselők felelőssége. Nem mintha eddig nem lettek volna ilyen jellegű jogszabályhelyek, inkább ezeknek az alkalmazása volt nehézkes és esetleges.

Itt is figyelembe kell venni a jogi személyek vezető tisztségviselőire vonatkozó közös szabályokat is. A vezető tisztségviselő feladata a jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe:

„3:21. § [Az ügyvezetés fogalma és a vezető tisztségviselői megbízás keletkezése]

(2) A vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységét a jogi személy érdekének megfelelően köteles ellátni.”

A vezető tisztségviselő felelőssége a társaság jogi megközelítés alapján:

„3:24. § [A vezető tisztségviselő felelőssége]

A vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott kárért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben.”

A felelősségi kitétel az új Ptk. kötelmi jogi részében a következő:

„6:541. § [Felelősség a vezető tisztségviselő károkozásáért]

Ha a jogi személy vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztség-

viselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel.”

Tehát a fenti két felelősségi szabályt kell ötvözni. Láthatjuk, hogy két különböző felelősségi szinttel állunk szemben.

Az ügyvezető az ügyvezetői tevékenységi körébe tartozó döntései során – ha azokkal az általa vezetett **társaságnak kárt okoz** – a társasággal szemben tartozik felelősséggel. A társaságot a tagok gyülekezete, azaz a taggyűlés személyesíti meg, s ő dönthet (szankcionálhat) a határozathozatali eljárásában az ügyvezetővel szemben.

Amennyiben a vezető tisztségviselő **harmadik személynek okoz kárt** (tehát nem az általa vezetett társaságnak), akkor a károsult kártérítést követelhet a társaságtól és annak ügyvezetésétől.

A harmadik személynek okozott kár miatt e két kártérítésre kötelezett egyetemlegesen fog felelni az okozott kárért. Ekkor az általános kártérítési szabályok lesznek az irányadók, amelyet a szerződésen kívüli kártérítés szabályai között találunk meg.

Kérdés, hogy a harmadik félnek okozott kár utáni kártérítésnél a tulajdonosok nem kezdeményezik-e a társaságnak okozott kár miatti felelősségre vonást.

A képet még tovább bonyolítja, hogy az ügyvezetők egy jelentős része munkaviszonyban látja el a tevékenységét, ami munkaügyi, felelősségi és kártérítési kérdéseket generálhat.

A kkv-szektorban gyakori a személyben azonos tulajdonos és ügyvezetés, ide értendők közeli hozzátartozó tulajdonosok, ügyvezetők is. Ezeknél a jogi személyeknél a feladatok és döntések általában sincsenek elkülönítve, külön személyekhez kötve. A felelősség kérdése ezeknél a jogi személyeknél inkább a harmadik személyek felé okozott károkkal kapcsolatban értelmezhető, itt viszont károkozásnál a magánszemély ügyvezetői felelőssége szinte korlátatlan is lehet.

A kérdés összetettsége és bonyolultsága miatt ajánlott minden vállalkozás számára – függetlenül annak nagyságától és tulajdonosi struktúrájától – a tulajdonosi és ügyvezetői feladatok és döntéshozatali mechanizmus minél mélyebb szabályozása.

Megbízott

Főleg tanácsadói területen találkozhatunk megbízási szerződésekkel. Az alkalmazottakra és vezető tisztségviselőkre meghatározott logika alapján szabályoz itt is a Ptk:

„6:542. § [Felelősség a megbízott károkozásáért]

(1) Ha a megbízott e minőségében harmadik személynek kárt okoz, a káro-

sulttal szemben a megbízó és a megbízott egyetemlegesen felelős. Mentésül a megbízó a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal való ellátásában és felügyeletében felróhatóság nem terheli.

(2) Állandó jellegű megbízási viszony esetén a károsult kárigényét az alkalmazott károkozásáért való felelősség szabályai szerint is érvényesítheti.”

Más szerződés kötelezettje

Itt is a harmadik féllel szembeni károkról szól a jogszabály:

„6:543. § [Felelősség más szerződés kötelezettjének károkozásáért]

Más szerződés jogosultja felelősséggel tartozik a vele szerződési viszonyban álló kötelezett által a szerződés teljesítése körében harmadik személynek okozott kárért mindaddig, amíg a károsult számára ismeretlen károkozó személyét meg nem nevezi.”

Felelősség vétőképes kiskorú károkozásáért

Bár ezek a felelősségi kérdések alapvetően nem tartoznak a könyvelők ha-

táskörébe, felnőtt emberként, szülőként ismerni kell a vonatkozó szabályt:

„6:547. § [Felelősség vétőképes kiskorú károkozásáért]

Ha a kárt olyan vétőképes kiskorú okozta, akinek van felügyeletre köteles gondozója, és a károsult bizonyítja, hogy a gondozó kötelességét felróhatóan megszegte, a gondozó az okozott kárért a károkozóval egyetemlegesen felelős.”

Az új Ptk. felelősségi szabályait a bírósági ítéletek fogják pontosítani, illetve a helyes értelmezést meghatározni. Mindennek ellenére egyetlen felelős vállalkozó és egyetlen könyvelő, tanácsadó sem teheti meg, hogy ne alakítsa úgy szerződésen belüli és szerződésen kívüli kapcsolati rendszerét, szervezeti struktúráját, döntéshozatali mechanizmusát, hogy nem veszi figyelembe a felelősségi szabályokat. Ez mindenkinek jól felfogott érdeke. Ehhez azonban mindenképpen a jogszabályi háttér megismerése és szakemberek segítségével szükséges.

Dr. Sallai Csilla

SZÉLES IMRE ROVATA

Magasabb összegű járulék, magasabb ellátási alap?

Az 1997. évi LXXX. törvény (Tbj.) alapelvei között rögzíti, hogy pénzbeli társadalombiztosítási ellátás összege – ha törvény kivételt nem tesz – arányban áll a biztosítottnak az ellátás fedezetére szolgáló járulék alapjául szolgáló jövedelmével. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az a járulékalap, ami után pénzbeli egészségbiztosítási járulékot fizetünk, alapjául szolgál a pénzbeli egészségbiztosítási ellátásainknak, míg a nyugdíjjárulék alapjául szolgáló jövedelmeket vesszük figyelembe a nyugdíjbiztosítási ellátások összegének a kiszámításánál.

Ebből egyenesen következik, hogy a magasabb összegű járulék magasabb összegű ellátási alapot (ellátást) is jelent, ami bizonyos élethelyzetekben arra ösztönzi a biztosítottat (legyen szó munkavállalóról vagy vállalkozóról), hogy lehetőség szerint magasabb járulékalap után fizessen járulékot. (Természetesen lényegesen többször találkozhatunk ezzel homlokegyenest ellentétes – tehát a járulékinimalizálásra irányuló – törekvéssel, de ez most nem témája írásomnak.)

A magasabb összegű járulék megfizetése azonban – néhány helyzetet kivéve, amelyre az alábbiakban ki fogok térni – nincs mód. A járulékokat a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony

alapján kifizetett járulékalapot képező jövedelem után kell és lehet megfizetni. Ez azt jelenti, hogy amennyiben valakitől a juttatásait ténylegesen terhelőnél magasabb összeg után vonták le az egyéni járulékokat, illetve egyéni vállalkozóként a ténylegesnél magasabb összeg után fizette meg, akkor – feltéve, hogy minderre fény derül – csak a valós járulékalap figyelembevételével jogosult az ellátásokra.

Ha például egy egyéni vállalkozó – és ez egy minapi konkrét példa – a tényleges kivét összegénél magasabb járulékalap után fizetett nyugdíjjárulékot, a nyugdíj alapjául szolgáló jövedelem megállapításánál csak a tényleges kivét összegét lehet figyelembe venni, míg a

járadékkülönbözetet önellenőrzés révén kérheti vissza. Sőt, ha mindezzel az el-évülési idő letelte után szembesül, akkor a többletjáradék megfizetése ellenére is csak az alacsonyabb ellátásra lesz jogosult, míg a járadéktöbblet „elvezik” a számára.

A jogszabály alapvetően három személyi kör esetében teszi lehetővé, hogy a döntése alapján magasabb járadékot fizessen:

Első helyen az eva hatálya alá tartozó biztosított, többes jogviszonyban nem álló **egyéni vállalkozót** említ meg. Ő a Tbj. 29/A § (3) bekezdése alapján a havi minimálbér helyett vállalhatja magasabb összeg megfizetése után is a járadékok megfizetését.

Ha például azt szeretné, hogy a nyugdíjjáradék alapja 101 500 Ft helyett 200 000 Ft legyen, akkor erre vonatkozóan az adóévet megelőző november havi bevallásában nyilatkozhat az adóhatóságnak. Ebben az esetben mind a nyugdíjjáradékot, mind az egészségbiztosítási és munkaerő-piaci, mind pedig a szociális hozzájárulási adót a 200 000 Ft után fizeti meg.

Arra tehát nincs módja a vállalkozónak, hogy a magasabb összeget csak egy járadéknev esetében vállalja, sőt magasabb összegű járadékfizetés vállalása esetén a szociális hozzájárulási adót is a magasabb összeg után kell megfizetnie a 2011. évi CLVI. törvény (Eat. tv.) 456. § (2) bekezdése értelmében.

A magasabb összegű járadékfizetésre vonatkozó nyilatkozatot első ízben az adóévet megelőző év december 20-áig, azt követően a november hónapra vonatkozó járadékbevallásával egyidejűleg kell az adóhatósághoz benyújtania. A nyilatkozat adóévre szól, azt év közben visszavonni nem lehet, viszont ha a vállalkozó eva-alanyisága évközben megszűnik, természetesen hatályát veszti.

A többes jogviszonyban – tehát heti 36 órás foglalkoztatással rendelkező vagy nappali tagozaton tanulmányokat folytató – evás vállalkozó év közben is tehet nyilatkozatot abban az esetben, ha munkaviszonya vagy hallgatói jogviszonya megszűnik.

Az eva hatálya alá tartozó társas vállalkozó viszont csak abban az esetben fizethet a minimálbérnél magasabb összegű járadékot, ha szja-köteles tagi jövedelemben részesül, ami viszont az eva választását teszi értelmetlenné.

Ugyancsak vállalhatja a magasabb összegű járadékfizetést a **biztosított mezőgazdasági őstermelő**. Ebben az esetben a 10%-os nyugdíjjáradékot, a 7%-os egészségbiztosítási járadékot, illetve a 27%-os szociális hozzájárulási adót az általa meghatározott – minimál-

bérnél magasabb – összeg után köteles megfizetni. A Tbj. 30/A (3) bekezdése szerint magasabb járadék vállalására a tárgyév első negyedévi bevallásában kell nyilatkozatot tenni.

Szintén választhat magasabb összegű közteherfizetés ellenében magasabb összegű ellátást a **katás főállású kisadózó**. Ő a 2012. évi CXLVII. tv. 7. § (3a) bekezdése értelmében az erre vonatkozó nyilatkozatát (ami alapján havi 50 000 Ft helyett 75 000 Ft-os kata terheli, amiért cserében 81 300 Ft helyett 136 250 Ft-os ellátási alap illeti meg) évközben bármikor megteheti és visszavonhatja.

Persze nemcsak magasabb összegű járadékfizetéssel találkozhatunk, hanem olyan esettel is, amikor a foglalkoztató olyan személyt jelent be, vagy olyan személyt jelent be saját magát, illetve olyan személy után kerül sor járadékfizetésre, akire nem terjed ki a biztosítás. Erre többnyire helytelen jogalkalmazás miatt kerül sor. Például egy megbízási jogviszony téves elbírálása, de megemlíthető az is, amikor az adószámmal rendelkező magánszemély önálló tevékenységéből származó jövedelme alapul vételével saját maga után járadékot fizet. Ez utóbbi viszonylag gyakran megesik, aminek „érdekessége”, hogy az adóhatóság sem jelzi a hibát, és az érintett csak a nyugellátása igénylésekor szembesül azzal, hogy a járadékfizetés ellenére sem szerzett szolgálati időt.

Néha találkozhatunk szándékos „hamis” bejelentéssel is. Ez nemegyszer nagy ívű társadalombiztosítási (tápénz, gyed) csalás keretében történik, de akad arra is példa, hogy egyszerű „csalásban maradó” szolgálati időszerről van szó. Különösen megtérülő ez abban az esetben, amennyiben a házastársak egyike (jellemzően a férj) már nyugdíjasként dolgozik, míg az állás nélküli feleségének csak rövid időre lenne szüksége a nyugdíjjogosultsághoz. Ekkor célszerű a családfő munkabérét „megosztva” a feleséget is bejelenteni. A szolgálati időn túlmenően mentesül a család az egészségügyi szolgáltatási járadék megfizetésétől is, ráadásul a munkaadó havi 100 000 Ft helyett 2 x 100 000 Ft-ig tud élni az 55 év feletti munkavállalók alkalmazásával összefüggő szociális hozzájárulási adókedvezménnyel.

A tavalyi év végéig ezzel összefüggésben a Tbj. (55. szakasza) meglehetősen szigorú felelősségi szabályokat tartalmazott, kimondva, hogy az a természetes személy, jogi személy vagy egyéb jogalany, aki (amely)

- valótlan adatok közlésével olyan személyt jelentett be, akire a biztosítás nem terjed ki, vagy

- a járadékokat jogellenesen a tényleges járadékalapot képező jövedelemnél magasabb összeg után állapította meg és vallotta be, a jogsértés időtartamára – a bejelentés vagy bevallás megalapozatlanságától függetlenül – köteles a járadékot, illetve a magasabb összeg utáni járadékot megfizetni.

Ez évtől – ahogy utaltam rá – a többletként bevallott járadék és a befizetett járadék önellenőrzés útján minden esetben visszaigényelhető, ami természetesen nem kárpót az ellátások elvesztése miatti kártól és bosszúságtól.

Milyen módon ismerhetjük meg a nyugdíjbiztosítás által rólunk nyilvántartott adatokat?

A Tny.-be – a szolgálati idő elismerési kérelem jogintézmények megszüntetésével egy időben – három új lehetőség került annak érdekében, hogy a biztosított megismerhesse a nyugdíjbiztosítás által róla nyilvántartott adatokat:

Az első, a Tny. 96/B szakaszában taglalt – immáron sokak által ismert és használt – biztosított vagy volt biztosított által kezdeményezett adategyeztetési eljárás. Ez a hatósági eljárás tehát – amelynek keretében a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az érintett személlyel a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyaira és kereseteire, jövedelmeire vonatkozó, nyilvántartásba bejelentett adatokat egyeztetési – elektronikus ügyintézés keretében benyújtott kérelmére indul. Az eljárást akár minden évben lehet kezdeményezni.

A kérelem benyújtását követően a nyugdíjbiztosítás 10 napon belül részletes kimutatást küld a biztosítottnak az általa nyilvántartott következő adatokról:

- a biztosításban töltött időszakok, egyéb szolgálati idők, nő esetén a 18. § (2b)–(2d) bekezdése szerinti jogosultsági idők,
- a foglalkoztatók adatai,
- az 1987. december 31-ét követő időszakra vonatkozó nyugdíjjáradék-köteles kereset, jövedelem,
- az 1987. december 31-ét követő időszakra vonatkozóan a foglalkoztató által levont, befizetett nyugdíjjáradék, és
- azok a szolgálati időnek minősülő időszakok, amelyek után nem történt járadék-, illetve nyugdíjjáradék-fizetés.

Az ügyfél 90 napon belül élhet észrevétellel az adatokra vonatkozóan, illetve nyújthatja be a korrekcióval összefüggő bizonyítékait.

Ezt követően további 60 napja van (ami 60 nappal meghosszabbítható) a nyugdíjbiztosításnak az ügy lezárására:

amely alapján a volt foglalkoztatóknál, iratőröknél vizsgálatot tarthat stb.

Az adategyeztetési eljárás határozattal zárul.

Lényegében ugyanezen eljárási cselekményekre került sor a hivatalból induló adategyeztetés során is.

A Tny. 96/C §-a értelmében a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv 2014. december 31-éig köteles hivatalból megindítani az egyeztetési eljárást az 1955 és 1959 között született biztosítottak, volt biztosítottak esetében.

Az 1960-ban vagy azt követően született biztosítottak, volt biztosítottak esetében 2015. január 1-jétől öt éves korcsoportonként kell az egyeztetési eljárást hivatalból megindítani. Egy öt éves korcsoport kiértékelésére 2 év áll rendelkezésre. Ez a folyamat veszi kezdetét az év augusztusától. Ahogy a dátumokból is kitűnik az első öt éves korcsoport vonatkozásában alig néhány hónap áll rendelkezésre, ami természetesen tarthatatlan, hiszen több százezer emberről van szó. Éppen ezért a határidő az ősz folyamán, egy törvénymódosítás révén meghosszabbításra kerül, és így 2015. év végéig fejeződik be az első korcsoportra vonatkozó adategyeztetés.

Nem kezdődik meg a hivatali egyeztetés azok esetében,

- akik szolgálati idejét 2009. december 31-ét követően határozattal megállapították, vagy ilyen eljárás folyamatban van,
- akik részére saját jogú nyugdíjat, korhatár előtti öregségi nyugdíjat, korhatár előtti ellátást, szolgálati járandóságot, átmeneti bányászjáradékot, balettművészeti életjáradékot vagy más, szolgálati idő alapján kiszámított ellátást állapítottak meg, vagy ilyen eljárás folyamatban van, vagy
- akik az egyeztetési eljárást már korábban megindították.

Az adategyeztetés alapján „konszolidált” – és határozattal megerősített – adatok egy új nyugdíjbiztosítási nyilvántartás részét képezik, amelyekből a majdani nyugdíjmegállapítás során egyszerűen „átemelésre” kerülnek a szükséges információk.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy az érintett a határozattal lezárt időszakra vonatkozóan a későbbiekben nem nyújthat be módosítási kérelmet, nem csatolhat be újabb bizonyítékokat.

A Tny. 96/D §-a szerint az egyeztetési eljárás lezárását követően a korábbi egyeztetési eljárással érintett és azt megelőző időszakra nyilvántartott adatok a biztosított, volt biztosított kérelmére vagy hivatalból indult újabb egyeztetési eljárás keretében, olyan tény, adat vagy más bizonyíték alapján

egészíthetők ki vagy módosíthatók, amelyeket a korábbi egyeztetési eljárásban nem vizsgáltak.

Tekintettel arra, hogy az 1955–59-ben született korosztály már meglehetősen „nyugdíjérzékeny”, nagy valószínűséggel nagy számban fogják adataik javítását kérni. Ez minden bizonnyal megsokszorozza a nyugdíjbiztosítás eljárásait a volt foglalkoztatóknál, illetve ezek jogutódjainál.

Az adatok megismerésének harmadik lehetőségét a Tny. 96/E szakasza szabályozza. E szerint a biztosított, volt biztosított a megszerzett szolgálati idejéről, a 18. § (2b)–(2d) bekezdése szerinti („nők 40 éve”) jogosultsági idejéről, illetve a 96/B § (3) bekezdése szerinti más adatairól hatósági bizonyítvány kiállítását kérheti.

Ez az eljárás egyszerűen csak a tárolt adatok egyszerű tájékoztató jellegű „kinyomtatására” szorítkozik, általában munkaköri besorolás érdekében kéri. Amennyiben a kezdeményező nyilvántartásban nem szereplő szolgálati idő, jogosultsági idő elismerését is kéri, vagy 1954. december 31-ét követően született, a hatósági bizonyítvány kiadása iránti eljárást fel kell függeszteni, és hivatalból egyeztetési eljárást kell folytatni.

És végül megemlítek további két lehetőséget.

Az egyik az ügyfélkapun keresztül megtekinthető egyéni számla, amely a 2012. december 31-e után megfizetett nyugdíjjárulék összegén kívül lényegében semmilyen információt sem nyújt.

A második út viszont „huszárvágás-szerű” megoldást jelent. Az adataira kíváncsi ügyfélnek nyugellátásra vonatkozó igényt kell benyújtania. Ez természetesen a jogosultsági feltételek hiányában elutasításra kerül, de az elutasító határozat valamennyi szolgálati és kereseti adatot részletesen tartalmaz.

A törvény betűjét betartva

Meglehetősen bosszantó dolog, ha valaki azért kap közlekedési bírságot, mert egy útépítés miatti, hétvégére kint felejtett 30 kilométeres sebességkorlátozást jelző tábla mellett 50 km/órával „száguld” el, és éppen e helyen „vadászik” egy rendőri egység. A jelenséggel az adózás területén is találkozhatunk, amikor a NAV revizorai szó szerint értelmezik a jogszabályt, és ennek megfelelően „igazuk” van, csak éppen nem az adómorált szolgálja az intézkedés. Az alábbiakban két ilyen példát hozok fel.

Az egyik ilyen új jelenség a **gazdasági társaságok társas vállalkozónak minősülő ügyvezetőjének késedelmes bejelentése miatt kiszabott mulasztási bírság.**

Az Art. 16. § (4) bekezdés a) pontja értelmében a kifizetőnek (így a társas vállalkozásnak is) az általa foglalkoztatott biztosítottak meghatározott adatairól a biztosítás kezdetére vonatkozóan legkésőbb a biztosítási jogviszony első napján, a foglalkoztatás megkezdése előtt, illetve ha a biztosítás elbírálására utólag kerül sor, legkésőbb a biztosítási kötelezettség megállapítását követő napon a T1041-es bejelentés alkalmazásával adatot kell szolgáltatnia az adóhatóságnak.

A munkaszerződés híján társas vállalkozónak minősülő ügyvezető bejelentésére – feltéve, hogy nem tekintendő kiegészítő tevékenységet folytatónak – ugyancsak vonatkozik ez a szabály. De mikor is kezdődik a társas vállalkozónak minősülő ügyvezető biztosítása?

A Tbj. 10. § (2) bekezdése szerint

- a gazdasági társaság, az egyesülés, a szabadalmi ügyvivői társaság, a szabadalmi ügyvivői iroda tagja esetében a tényleges személyes közreműködési kötelezettség kezdete napjától,
- egyéni cég tagja esetében az egyéni cég tagjává válás napjától, míg
- egyéb esetben a társas vállalkozásnál létesített tagsági jogviszony, illetve vezető tisztségviselői jogviszony létrejötte napjától.

Tekintve, hogy a létrehozni kívánt társaság a létesítő okirat közjegyzői okiratba foglalásától vagy ügyvédi ellenjegyzésétől kezdődően előtársaságaként működhet, elfordulhat, hogy az ügyvezető (és a társasági szerződés szerint személyes közreműködésre kötelezett tagok) már e dátumtól, de legkésőbb a cégnyilvántartásba történő bejegyzés napjától biztosítottaknak tekintendők, ami egyben azt is jelenti, hogy biztosítottként történő bejelentésüknek már ezen a napon meg kellene (kellett volna) történnie.

Csak hogy ebben az időpontban a társaságok még nem rendelkeznek adószámmal, hiszen ennek kiadását az Art. 24/C–E szakaszai alapján adóregisztrációs eljárás előzi meg, ami főszabályként 1, de legfeljebb 8 munkanapot vesz igénybe.

Az a társaság tehát, amely az ügyvezető (vagy más személyes közreműködésre kötelezett tag) biztosítottként történő bejelentésével kívárta az adószám megállapítását, néhány napig „bejelentetlen alkalmazottat” foglalkoztatott.

Tudjuk jól, hogy a bejelentetlen alkalmazott foglalkoztatása esetére az Art. 172. § (2) bekezdése jelentős összegű mulasztási bírság kiszabását teszi lehetővé. Hogy ebben az esetben mégis sokkal szerényebb összegű bírságok kirovására kerül sor (általában

10 000, rosszabb esetben 50 000 Ft, tehát annyira, amely esetében nincs értelme a jogorvoslati vagy méltányossági kérelemnek), pontosan jelzi a megállapítás erőltettségét...

De mit tehetett volna a megbírságot adózó, és ami még fontosabb, mit tehet az a történetből okulni kívánó, ezt követően alakuló cég?

Erre a részletes választ a NAV ez évi 1. számú információs füzetében találhatjuk meg, mely az adóhatóságokhoz történő bejelentkezés alapvető szabályait taglalja. E szerint az adóhatóság az adóregisztrációs eljárás során az adózót a részére képzett technikai azonosító számon tartja nyilván, amelyről a cégbíróság útján tájékoztatja az adózót abban az esetben, ha az adószám megállapítására az 1 munkanapos határidőn belül nem kerül sor. Az adószám megállapításáig a társaság adókötelezettségeit a technikai azonosító szám feltüntetésével teljesítheti, illetve köteles teljesíteni azzal, hogy ez az azonosító gazdasági tevékenység folytatására, számlakibocsátásra nem jogosít.

Egy másik, ennél lényegesen rosszindulatúbb, több revízió során előfordult büntetési ok viszont, megítélés – és talán a másodfok, illetve a bíróság véleménye – szerint is a NAV téves jogszabály-értelmezéséből adódik.

Arról már több ízben szót ejtettem, hogy a Tbj., illetve az Eat. törvény néhány vonatkozásban nincs összhangban egymással. Ennek egyik példája a Tbj. 4. § d) pontja, illetve az Eat. tv. 455. § (2) c) pontja.

A Tbj. említett szakaszának 1. alpontja szerint **társas vállalkozónak minősül:** a betéti társaság bel- és kültagja, a közkereseti társaság tagja, a korlátolt felelősségű társaság, a közös vállalat, az egyesülés, valamint az európai gazdasági egyesülés tagja, ha a társaság tevékenységében ténylegesen és személyesen közreműködik, és ez nem munkaviszony vagy megbízási jogviszony keretében történik.

Mindehhez az 5. alpont annyit fűz, hogy az előzőeken túlmenően társas vállalkozónak minősül a betéti társaság, a közkereseti társaság és a korlátolt felelősségű társaság olyan természetes személy tagja is, aki a társaság ügyvezetését nem munkaviszony alapján látja el, **kivéve, ha az 1. alpont szerint társas vállalkozónak minősül** (azaz, ha már ettől függetlenül is társas vállalkozónak tekintendő).

Ezt a két szabályt az Eat. tv. 455. § (2) bekezdésének c) pontja úgy fogalmazza meg, hogy adófizetési kötelezettséget keletkeztető jogviszonynak tekintendő a közkereseti társaság, a betéti társaság, a korlátolt felelősségű társaság, a közös vállalat, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, a szabadalmi ügyvivői társaság, a szabadalmi ügyvivői iroda és természetes személy tagja között fennálló, a tagnak a jogi személy, az egyéb szervezet tevékenységében való személyes közreműködési kötelezettséget eredményező tagi jogviszony, ideértve a nem munkaviszony keretében ellátott vezető tisztségviselői jogviszonyt is.

Mindkét jogszabályhely alapvetően azt mondja ki, hogy amennyiben az említett formációk ügyvezetője, üzletvezetője nem munkaviszonyban látja el a tevékenységét, akkor társas vállalkozónak (tagként adófizetési kötelezettséget keletkeztető jogviszonyban állónak) minősül. Csakhogy ehhez a Tbj. hozzáfűzi a vastagon szedett félmondatot is, melyet az Eat. törvény mellőz. Ebből azonban a NAV egyes revizorai azt a következtetést vonták le, hogy amennyiben egy kft. tag ügyvezetője megbízási jogviszonyban látja el az ügyvezetői teendőit, és emellett személyesen – tehát társas vállalkozóként – is közreműködik a társaság tevékenységében, ügyvezetőként is társas vállalkozónak minősül, azaz ugyanannál a cégnél két adófizetési kötelezettséget keletkeztető jogviszonya áll fenn és kétszeresen kell a minimálbér 112,5%-a után megfizetni a 27%-os szociális hozzájárulási adót. És sajnos ebben az esetben az Eat. tv. 458. § (6) bekezdése sem zárja ki a kétszeres minimum adófizetést, mert e szakasz szerint „*a kifizető saját tagjával fennálló jogviszonya alapján az őt terhelő adó megállapításának különös szabályai alá tartozó esetben nem veszi számításba a hónapnak azt a napját, amelyen a tagja más kifizetővel is az adóalap megállapításának különös szabályai hatálya alá tartozó adófizetési kötelezettséget eredményező jogviszonyban áll*”. Márpedig itt ugyanarról a kifizetőről van szó mindkét jogviszony esetében.

Széles Imre

könyvelők lapja

Számviteli és adózási szakértők lapja

Kiadja a VEZINFÓ Kiadó és Tanácsadó Kft.

1139 Budapest, Hajdú u. 11.

Tel.: (06-1) 236-0635, Fax: (06-1) 236-0037

www.vezinfo.hu

E-mail: info@vezinfo.hu

Felelős kiadó, főszerkesztő: **Tóth Csaba**

Szakmai szerkesztő: **Horváth Géza**

Szerkesztők és szerzők:

Bonácz Zsolt, Böröczkyné Verebélyi Zsuzsanna, dr. Csátaljay Zsuzsanna, Gottgeisl Rita, Láng Noémi, dr. Sallai Csilla, Suller Krisztina, Széles Imre

Kiadói szerkesztő: **Kövesdi Edit**

Nyomdai munkák: Prime Rate Kft.

© 2009–2014 Vezinfo Kiadó és Tanácsadó Kft.

ISSN 2061-3008

Minden jog fenntartva! A KÖNYVELŐK LAPJA szakértői lapja tartalma jogvédett. A szakértői lapban közzé tett cikkek, hírek, információk másolása, többszörözése, fordítása, közreadása és publikációs célokra történő felhasználása csak a kiadó, illetve a szerző írásbeli hozzájárulásával megengedett. A szakmai információkat, híreket a legmegbízhatóbb forrásokból merítjük és ellenőriztük; a megjelenés időpontjában meglévő köteles gondosságunk ellenére átvett téves értesülésekért felelősséget nem vállalunk.

Új weboldalaink

www.konyvelok-lapja.hu

Elkészült a szakértői lapja önálló honlapja, ahol a régebbi számok, 2009. novemberétől ingyenesen letölthetőek, kinyomtathatóak. Ezen az oldalon, a szakmai cikkek archívumában, lehetőség van kulcsszavak alapján is keresni egy adott cikkre, szerzőre, témára, időpontra.

www.afa-szamlazas.hu

Elkészült az ÁFA&SZÁMLÁZÁS havonta megjelenő szakértői lapunk weboldala is, ahol a korábbi számok szintén ingyenesen letölthetőek. A szakmai cikkek archívumában itt is lehetőség van cikkre, szerzőre, témára, időpontra keresni.

www.vezinfoklub.hu

Hírlevél-archívumunkban szabadszavasan is kereshetőek a 2008 óta bővülő adózási, számviteli és munkaügyi aktualitásokról, változásokról szóló szakmai cikkek.

www.vezinfokredit.hu

A weboldal mérlegképes könyvelőknek, adótanácsadóknak, adószakértőknek, okleveles adószakértőknek és könyvvizsgálóknak nyújt segítséget a kötelező kreditpontok gyűjtéséhez, rögzítéséhez és átláthatóságához. A nálunk szerzett pontokat a Vezinfo Kiadó automatikusan rögzíti ügyfeleinek.